

ЕЛЕКТРОННИЙ ПУТІВНИК І КООРДИНАТОР

Завдання та функції інформаційного ресурсу Науково-видавничої ради НАН України «Наукові публікації і видавнича діяльність»

Сайт Науково-видавничої ради НАН України «Наукові публікації і видавнича діяльність» (www.publications.nas.gov.ua) — одна з базових вебінфраструктур з інформатизації науково-організаційної і координаційної діяльності Національної академії наук України. Макетний зразок цього ресурсу було розроблено і впроваджено групою науково-методичного забезпечення видавничої діяльності Академії та Центром практичної інформатики НАН України у 2007 році. З того часу триває його постійне оновлення і наповнення, а корегування структури і змісту здійснюється з урахуванням запитів користувачів.

На сьогодні ресурс містить сім структурованих розділів: «Новини», «Науково-видавнича рада», «Питання», «Нормативні акти», «Книжкові видання», «Періодичні видання», «Про портал». Постійно оновлювана стрічка новин надає інформацію про нові книжкові видання НАН України, актуальні події, конкурси, виставки, наради, семінари, впровадження нормативних документів, що стосуються видавничої діяльності.

У розділі «Науково-видавнича рада» розміщено сторінки з інформацією про склад Науково-видавничої ради НАН України, групи науково-методичного забезпечення видавничої діяльності НАН України, про академічні видавництва «Наукова думка» і Видавничий дім «Академперіодика», а також тексти звітів про видавничу діяльність Академії, починаючи від 1999 року.

Постійно актуалізуються й розширюються розділи «Питання» та «Нормативні акти». Вони сформовані на підставі запитань, з якими працівники редакційно-видавничих підрозділів наукових установ

Академії найчастіше звертаються до Науково-видавничої ради НАН України. Тут можна отримати роз'яснення щодо чинного законодавства в царині видавничої справи, внутрішніх академічних нормативних документів, які регламентують науково-видавничу діяльність установ, щодо статусу редакційних працівників, використання грифу «Національна академія наук України», розсилання обов'язкових контрольних примірників видань, одержання міжнародних кодів книжкових та періодичних видань, розповсюдження наукової літератури. Також подано нормативні документи та покликання на інформаційні ресурси інших установ, до компетенції яких належать окремі питання (Міністерства юстиції України, Книжкової палати України імені Івана Федорова, Вищої атестаційної комісії України та ін.). З приємністю відзначаємо, що до цих розділів звертаються працівники не тільки академічних установ, а й багатьох навчальних закладів.

Розділ «Книжкові видання» найбільший: на сьогодні він містить три тисячі сторінок. Кожна з них представляє окреме книжкове видання, випущене у 2004–2010 роках за участі наукових установ НАН України. Сторінки згруповано в тематичні рубриковані щорічні каталоги, укладені на підставі інформації, наданої науковими інституціями, — звітів та контрольних примірників видань, що надходять до Науково-видавничої ради НАН України. Користувач може одержати інформацію щодо авторів, редакторів, перекладачів видання, установ-видавців, виду, мови, формату й обсягу видання, побачити обкладинку і прочитати коротку анотацію українською та російською або англійською мовами.

Розділ «Періодичні видання» є каталогом журналів та збірників наукових праць, що їх видають установи НАН України. Каталог містить, окрім загальної інформації про видання, покликання на його власну сторінку в мережі Інтернет. Актуалізація інформації про періодичні видання відбувається на підставі звернень членів редакційних колегій, працівників редакцій та відповідних постанов Президії НАН України щодо започаткування нових видань, зміни їхніх назв та затвердженнь головних редакторів.

На сторінці «Про портал» стисло викладені основні засади створення і функціонування цього корпоративного інформаційного вебресурсу, концепція формування й завдання, спрямовані на подальше вдосконалення сайту, покликаного ознайомлювати широку аудиторію користувачів мережі Інтернет із результатами діяльності Академії, представленими у вигляді видавничої продукції.

Про функціональність ресурсу «Наукові публікації та видавнича діяльність» як інформаційного порталу й необхідність його подальшого розвитку свідчать результати вивчення параметрів його відвідування користувачами. Протягом останніх

шести місяців портал відвідало близько 130 тисяч користувачів, здійснивши понад 200 тисяч звернень до окремих сторінок. За один день сайт у середньому відвідує 900 користувачів (рис. 1).

Цікаво, що до нашого сайту користувачі досить рівномірно звертаються впродовж тижня, він не є тільки «робочим», що непрямо свідчить про активне користування ним студентської аудиторії (рис. 2).

94% звернень надходить на сайт із території України, понад 100 звернень протягом листопада 2009 — лютого 2010 рр. надійшло з Російської Федерації, США, Польщі, Чехії, країн Європейського Союзу, Німеччини, Великої Британії, Угорщини та Білорусі (рис. 3).

Від 100 до 10 звернень протягом чотирьох місяців надійшло (у порядку зменшення кількості) з Норвегії, Болгарії, Канади, Кіпру, Іспанії, Мексики, Франції, Молдови, Румунії, Швеції, Італії, Словаччини, Ізраїлю, Нідерландів, Японії, Буркіна-Фасо, Казахстану, Португалії, Узбекистану, Ав-

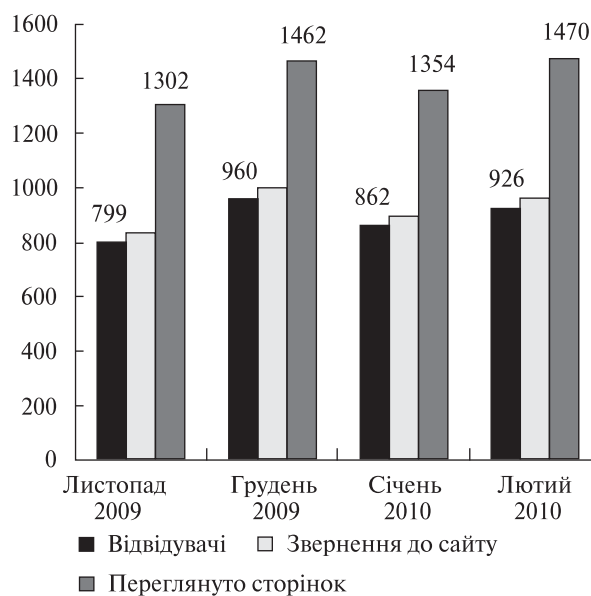

Рис. 1. Середні показники відвідування сайту протягом одного дня в листопаді 2009 — лютому 2010 рр.

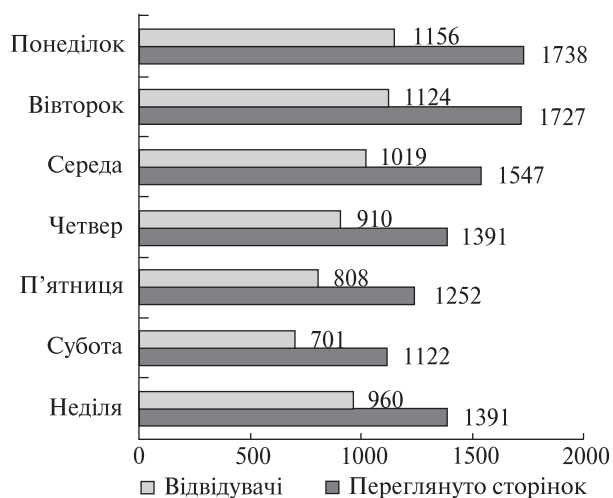

Рис. 2. Середні показники активності користувачів по днях тижня в грудні 2009 року

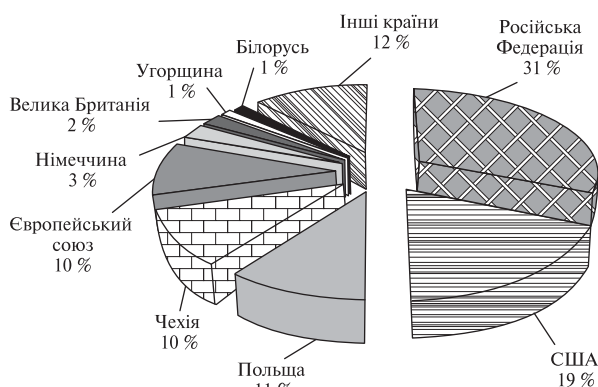

Рис. 3. Звернення до сайту користувачів із різних країн (без урахування України), %

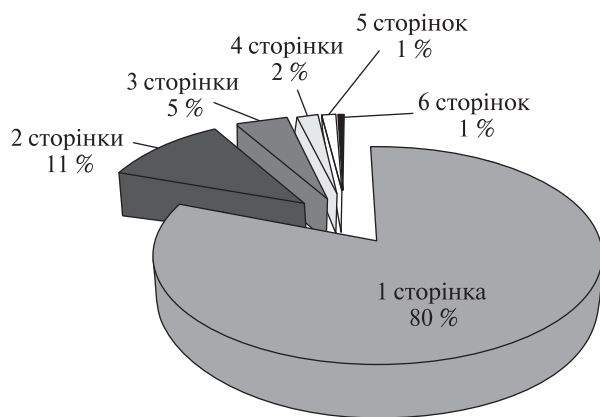

Рис. 4. «Глибина» роботи з вебресурсом (у відсотках від загальної кількості користувачів, які переглядають від 1 до 6 сторінок, дані за листопад 2009 – лютий 2010 рр.)

стрії, Литви, Азербайджану, Бельгії, Данії, Грузії, Туреччини, Китаю, Хорватії.

Орієнтовний розподіл запитів за тематикою дає змогу побачити, що найбільше зацікавлення користувачів викликає навчальна література і словники, а також нормативні документи, наукові й періодичні видання (таблиця).

Більшість звернень є конкретними, виходи на ресурс здійснюються з різних пошукових систем за адресними запитом. 99% користувачів проглядає від 1 до 6 сторінок (рис. 4) і лише 1% «заглиблюється» далі – від 7 до 15 сторінок. Понад 15 сторінок не переглядає ніхто. Про наявність конкретних запитів свідчить і час, протягом якого користувачі перебувають на вебресурсі, тобто перегляд окремих сторінок (рис. 5).

Аналіз даних щодо відвідування окремих сторінок ресурсу свідчить, що найбільш відвідуваним є розділ «Книжкові видання», другим – «Періодичні видання», третім – «Питання». Найбільша кількість звернень користувачів до книжкових каталогів припадає на видання з економіки, історії та біології. Досить багато звернень на «періодичні видання НАН України», «наукові періодичні видання» або «фахові видання». Серед сторінок періодичних ви-

Розподіл запитів за видами видавничої продукції (у відсотках від загальної кількості звернень протягом кожного місяця)

Вид видавничої продукції	Вересень 2009	Жовтень 2009	Листопад 2009	Грудень 2009	Січень 2010	Лютий 2010
навчальна література	33	36	20	29	26	24
словники	17	19	26	21	36	34
наукові видання	22	14	14	14	16	10
періодичні видання	8	18	20	19	11	12
довідкова література	16	8	11	9	3	8
нормативні документи	4	5	9	8	6	11
художня література			1		2	1

дань найбільш відвідувані ті, що представляють видання з економіки.

Зауважимо, що зі сторінок періодичних видань на нашому ресурсі можливий перехід на їхні власні сайти, отже, користувачі можуть швидко відшукати потрібну інформацію. З пошуком книжкових видань справа значно складніша через відсутність єдиної мережі розповсюдження всіх книжкових видань наукових установ. Досить часто відвідувачі звертаються до Науково-видавничої ради НАН України з питанням: де і як можна придбати чи бодай взяти для користування потрібну книгу? Прикро, що випущені науковими установами Академії книги не завжди потрапляють навіть до центральних бібліотек: опрацювавши представлені на вебресурсі каталоги видань, фахівці з Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського та Львівської національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника стверджують, що до цих книгозбірень надходить тільки 50–60 % із них.

Нерідко з комплексними запитамі щодо одержання випущених науковими установами книг звертаються керівники бібліотек навчальних закладів, наприклад із Національного університету «Острозька академія», Національного університету біоресурсів і природокористування України, Національного авіаційного університету.

Наведена інформація щодо користування вебресурсом, присвяченим науковим публікаціям і видавничій діяльності НАН України, ілюструє значне зацікавлення інтернеткористувачів у представленні академічного доробку у вигляді видавничої продукції. Аналіз даних, одержаних завдяки встановленому на сайті лічильнику відвідувань, дає можливість прогнозувати подальше зростання кількості користувачів та визначити основні напрями його розви-

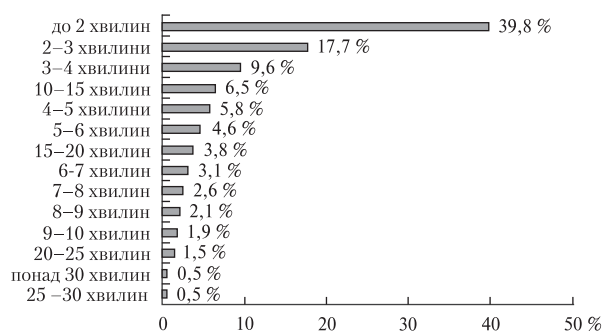

Рис. 5. Середній час роботи користувачів на вебресурсі (у відсотках від загальної кількості користувачів, дані за листопад 2009 – лютий 2010 рр.)

тку. Серед них — наповнення книжкових каталогів, можливо, з розширенням інформації, запропонованої користувачам. Цього можна досягти, вміщуючи повні тексти окремих глав із наукових книг або статей із періодичних видань. Поки що у вигляді повнотекстової версії на ресурсі наявні тільки два випуски з книжкової серії «Наука України у світовому інформаційному просторі», у статтях яких висвітлені деякі актуальні питання розвитку інформаційної та науково-видавничої справи, про місце української науки у світовому інформаційному просторі.

На часі також розширення консультативно-методичного розділу вебресурсу, започаткування «поштової скриньки» для зворотного зв'язку, запровадження форуму для спілкування й обміну досвідом між працівниками редакційно-видавничих підрозділів наукових установ та інші заходи, що сприятимуть поживленню наукової комунікації і підвищенню рівня обізнаності вчених у видавничій справі.

Анна РАДЧЕНКО,
учений секретар Науково-видавничої ради
НАН України, кандидат геологічних наук,
Олена РАДЧЕНКО,
учений секретар Центру практичної
інформатики НАН України, кандидат
технічних наук